

Mihin koululaisten aika kuluu?

■ Hannu Pääkkönen

Lasten ja nuorten ajankäyttö ei ole mullistunut vuosikymmenessä. Nuorten mieli pysyy edelleen virkeänä liikunnan avulla, eivätkä he vietä kaikkia öitään tietokoneen ääressä. Tietokoneen parissa vietetty aika on lisääntynyt, mutta koulu ja elämän arki vievät suurimman osan nuorten ajasta.

Julkisuudessa on oltu aika ajoin huolestuneita koululaisten ajankäytöstä: nuoret valvovat liian myöhään ja menevät sitten väsyneinä kouluun. Vapaa-aika kuluu tietokoneen tai television ääressä ja liikkuminen jää vähiin. Huolta on kannettu myös siitä, että pienet koululaiset joutuvat viettämään koulupäivän jälkeisen iltapäivän yksin, koska vanhemmat ovat työssä ja järjestettyä kerhotoimintaa ei ole tarpeeksi.

Miltä koululaisen päivä näyttää ajankäyttötutkimuksen tietojen valossa? Tutkimuksen nuorimmat vastaajat ovat 10-vuotiaita, joten ajankäytöstä saadaan tietoja peruskoulun neljäsluokkalaista lähtien. Vastaajat kirjasiivat päiväkirjoihin kahden päivän ajan kymmenen minuutin tarkkuudella, mitä he tekivät ja olivatko he yksin vai perheenjäsenten tai muiden tuttujen kanssa. Lisäksi on selvitetty toimintojen ajoittuminen ja paikka.

Neljännes päivästä opiskeluun

Koulunkäyntiin käytetty aika on vähentynyt 1980-luvun loppuun verrattuna. Peruskoululaisilla vähennystä on parikymmentä minuuttia ja lukiolaisilla jo lähes tunti koulupäivää kohti. Sekä koulussa vietetty aika että läksyjen tekeminen kotona ovat

vähentyneet. Lukiolaiset tekevät nykyisin kotitehtäviä puoli tuntia vähemmän kuin 12 vuotta aikaisemmin.

Kaikkiaan opiskelu ja kotitehtävien tekeminen vievät koulupäivinä runsaan neljänneksen koululaisten päivästä: ala-asteella kuusi tuntia, yläasteella ja lukiossa lähes seitsemän tuntia. Läksyjä peruskoululaiset tekevät koulupäivinä 40 minuuttia. Lukiolaisten kotitehtävät vaativat jo yli tunnin. Vapaapäivinäkin kotitehtäviin kuluu aikaa, varsinkin yläasteella ja lukiossa. Tyttöjen ja poikien välillä opiskelussa on eroa siten, että lukiolaistytöt käyttävät poikia enemmän aikaa kotitehtävien tekemiseen.

Kouluun lähdetään Suomessa aikaisin aamulla. Kaksi kolmasosa koululaisista on oppitunneilla jo ennen kello yhdeksää. Läksyjä luetaan pitkin iltaa. Kun tarkastellaan eri kellonaikoina opintojen parissa ahkeroivia, niin huomataan, että peruskoululaisilla ei ole koulun jälkeen mitään varsinaista huippuajankohdtaa läksyjen teossa. Noin kymmenesosa heistä on kotitehtävien kimpussa iltatuntien aikana lähes kello 21 saakka. Lukiolaisista lähes joka viides tekee kotitehtäviä kello 17 aikoihin. Sen jälkeen osuus laskee hieman, mutta pysyy noin kymmenessä prosentissa kello 21 saakka.

Roolierot alkavat näkyä kotitöissä

Kotitöihin koululaiset käyttävät koulupäivinä aikaa puolesta tunnista tuntiin. Kotitöiden määrä kasvaa iän myötä. Vapaapäivinä kotitöiden tekeminen kaksinkertaistuu.

Ostokset ja siivous ovat yleisimmät koululaisten tekemät kotitöet. Sukupuolten välinen ero kotitöiden tekemisessä alkaa näkyä jo yläasteella, jolloin tytöt ohittavat pojat kotitöiden määrässä.

Ansiotyön tekeminen on koululaisilla vielä vähäistä. Lukiolaisista kuitenkin kahdeksan prosenttia oli tehnyt ansiotyötä koulupäivinä. Heidän ansiotyöhön käyttämänsä aika on kaksinkertaistunut 1980-luvun loppuun verrattuna.

Univelkaa otetaan takaisin vapaapäivinä

Unitutkijoiden mukaan murrosikäisten optimi unentarve on 9,2 tuntia vuorokaudessa (ks. Tynjälä ym. 2002, 2997). Ajankäyttötutkimuksen keskiarvoluvut ovat melko lähellä suositeltua nukkumismäärää. Koko vuoden tietojen mukaan, jossa ovat mukana niin koulu- kuin vapaapäivätkin, 13–15-vuotiaat nuoret nukkuvat lähes 9,5 tuntia ja 16–18-vuotiaat noin yhdeksän tuntia vuorokaudessa. Koulu- ja vapaapäivien välillä on kuitenkin suuria eroja. Yli 10-vuotiaat ala-asteikäiset nukkuvat koulupäivinä yli yhdeksän tuntia. Yläasteella ja lukiossa olevat nukkuvat runsaat kahdeksan tuntia. Vapaapäivinä univelkaa otetaan takaisin; silloin nukutaan lähes 10,5 tuntia.

Valtaosa ala-asteen koululaisista nukkuu koulupäivinä vähintään kahdeksan tuntia. Yläasteella lähes joka kolmas nukkuu alle kah-

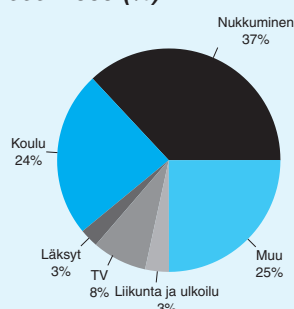
Taulukko 1. Yli 10-vuotiaiden koululaisten ajankäyttö vuosina 1987–1988 ja 1999–2000 koulu- ja vapaapäivinä oppilaitoksen mukaan, minuuttia vuorokaudessa¹

	Koulupäivät		Vapaapäivät				
	Peruskoulu	Lukio	Peruskoulu	Lukio	Peruskoulu	Lukio	
	1987–1988	1999–2000	1987–1988	1999–2000	1987–1988	1999–2000	
Ansiotyö	3	1	5	11	5	4	8
Kotityö	45	42	60	58	92	76	101
Nukkuminen	540	532	489	488	612	623	581
Ruokailu, peseytyminen	106	108	112	121	104	114	108
Oppilaitoksessa opiskelu	317	303	309	287	0	0	0
Läksyt ja opiskelu kotona	48	40	98	66	18	13	60
Koulumatkat	40	42	44	47	0	0	0
Vapaa-ajan opiskelu	4	1	7	4	1	0	1
Opiskelu yhteensä	409	386	458	403	19	13	61
Osallistuva toiminta	6	5	4	6	11	8	11
Liikunta ja ulkoilu	45	48	26	44	86	78	51
Kulttuuri- ja huvitilaisuudet	6	4	5	6	9	9	16
Lukeminen	38	22	42	25	59	36	59
Radion kuuntelu	3	1	4	3	6	3	8
Television katselu	95	115	97	115	158	191	132
Seurustelu perheen kanssa	9	4	8	3	13	9	8
Seurustelu tuttavien kanssa	49	42	56	40	87	78	111
Harrastukset	45	73	38	67	90	114	73
Muu vapaa-aika	15	17	8	15	20	19	16
Vapaa-ajan matkat	26	25	28	32	68	47	81
Vapaa-aika yhteensä	336	357	315	355	607	591	558
Erittelemätön	1	13	1	4	1	19	0
Yhteensä	1 440	1 440	1 440	1 440	1 440	1 440	1 440
Tutkimuspäiviä	1 043	382	187	158	519	437	135

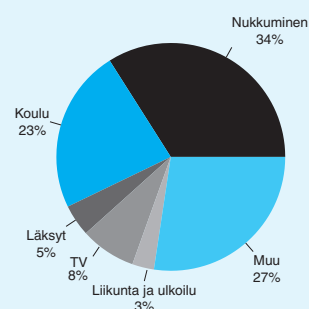
Lähde: Ajankäyttötutkimukset 1987–1988 ja 1999–2000

¹ Laskettu keskiarvona henkeä kohti riippumatta siitä oliko henkilö osallistunut toimintaan vai ei.

Kuvio 1. Yli 10-vuotiaiden peruskoululaisten ajankäytön jakautuminen koulupäivinä vuosina 1999–2000 (%).

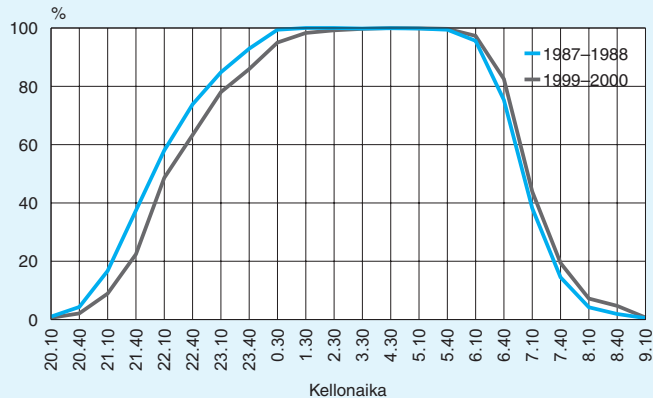
Kuvio 2. Lukioalaisten ajankäytön jakautuminen koulupäivinä vuosina 1999–2000 (%).

Lähde: Ajankäyttötutkimus 1999–2000

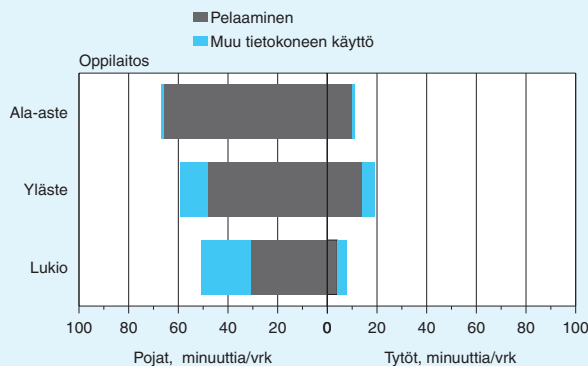

Kuvio 3. Yli 10-vuotiaiden peruskoululaisten nukkuminen kellonajan mukaan koulupäivinä 1987–1988 ja 1999–2000 (%)

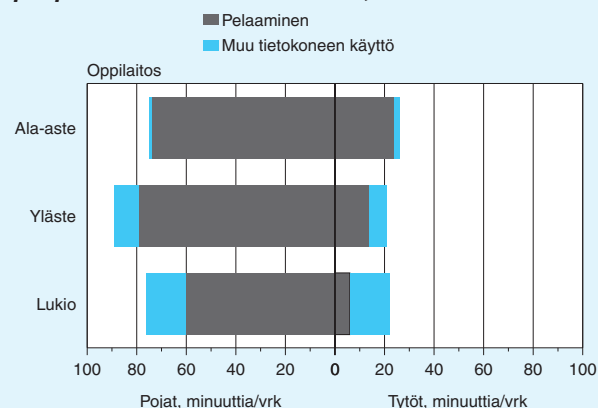
Lähde: Ajankäyttötutkimukset 1987–1988 ja 1999–2000

Kuvio 4. Yli 10-vuotiaiden koululaisten tietokoneen käyttö sukupuolen ja oppilaitoksen mukaan koulupäivinä vuosina 1999–2000, minuuttia

Lähde: Ajankäyttötutkimus 1999–2000

Kuvio 5. Yli 10-vuotiaiden koululaisten tietokoneen käyttö sukupuolen ja oppilaitoksen mukaan vapaapäivinä vuosina 1999–2000, minuuttia

Lähde: Ajankäyttötutkimus 1999–2000

deksan tuntia ja lukiossa näin tekee jo reilu kolmannes. Lukiolaisista jopa viidesosan yönet jäävät koulupäivinä alle seitsemään tuntiin.

Vapaapäivinä kaksi kolmasosaa peruskoululaisista nukkuu vähintään 10 tuntia. Lukiolaisista vähintään 10 tuntia nukkuvia on lähes 60 prosenttia.

Uni-valverytmin erilaisuudella kouluviikon ja vapaapäivien välillä on todettu olevan yhteys koulumenestykseen. Suuri ero koulu- ja vapaapäivien välillä aiheuttaa ongelmia koulunkäyntiin ja menestymiseen opinnoissa. (Tynjälä ym. 2002). Koulu- ja vapaapäivien ero nukkumisessa on ala-asteella noin tunti, kun yläasteella ja lukiossa se on jo kaksi tuntia. Verrattuna 1980-luvun loppuun päivien välinen ero on selvästi kasvanut.

Koulupäivinä nukkumisen osuus vuorokaudesta ei ole mainittavasti vähentynyt. Tosin peruskoululaisilla on pientä laskua unen määrässä. Vapaapäivinä peruskoululaiset nukkuvat sen sijaan kymmenisen minuuttia enemmän kuin vuosina 1987–1988. Lukiolaisilla lisäystä on puoli tuntia.

Peruskoululaisten nukkumaanmeno-aika on siirtynyt koulupäivinä hieman myöhäisemmäksi 1980-luvun loppuun verrattuna. Lähes puolet peruskoululaisista on nukkumassa kello 22.10 ja melkein kaksi kolmasosaa puoli tuntia myöhemmin. Lukiolaiset menevät nukkumaan tuntia myöhemmin kuin peruskoululaiset; kello 23.10 puolet heistä on nukkumassa.

Televisio vie kolmasosan vapaa-ajasta

Koululaisille jää opiskelusta, kotitöistä, nukkumisesta ja muista henkilökohtaisista tarpeista vapaata aikaa koulupäivinä

noin kuusi tuntia ja vapaapäivinä kymmenisen tuntia. Kolmasosa koululaisten vapaa-ajasta kuluu television ääressä. Koulupäivinä televisiota katsotaan kaksi tuntia ja vapaapäivinä yli kolme tuntia.

Koululaisten television katsominen on lisääntynyt viidenneksellä 1980-luvun loppuun verrattuna, lukiolaisten vapaapäivien katselu vieläkin enemmän. Yli puolet koululaisista katsoo koulupäivinä televisiota alle kaksi tuntia. Joka kymmenes koululainen ei katsonut tutkimuksen kohteena olleena koulupäivinä lainkaan televisiota. Vapaapäivinä alle kaksi tuntia televisiota katsovien osuus putoaa kolmannekseen. Yli viisi tuntia televisiota katsoo silloin noin viidesosa koululaisista, yläasteikäisistä jopa joka neljäs.

Television katselu huipentuu peruskoululaisilla koulupäivien iltoina kello 20 kahta puolen, jolloin kolmasosa heistä on TV:n ääressä. Tässä näkynee Salatut elämät -sarjan suosio nuorten keskuudessa (ks. Luukka ym. 2001, 54–55). Peruskoululaisten television katselu vähenee selvästi puoli kymmenen jälkeen, jolloin taas lukiolaisten katsojaosuus on huipussaan. Kello 22.40 vielä viidesosa lukiolaista katsoo televisiota. Tuntia myöhemminkin 14 prosenttia lukiolaisista on vielä television ääressä. Sen sijaan puolen yön jälkeen koulupäivinä juuri kukaan koululainen ei enää katso televisiota.

Liikunta ja ulkoilu pitäneet pintansa

Liikunta ja ulkoilu ovat säilyttäneet suosionsa koululaisten vapaa-ajassa. Koulupäivinä liikuntaa harrastetaan lähes tunti. Nuorimmat koululaiset liikkuvat ja ulkoilevat vapaapäivinä puolitoista

tuntia. Lukiolaiset ovat lisänneet liikuntaa koulupäivinä parikymmentä minuuttia 12 vuoden takaiseen tilanteeseen verrattuna. Nyt lukiolaisilla ei ole enää juuri eroa koulupäivien ja vapaapäivien välillä. Pojat harrastavat liikuntaa selvästi enemmän kuin tytöt.

Koululaisten liikunnassa korostuvat pallopelit; niihin kuluu neljännes tunti sekä koulu- että vapaapäivinä. Ala-asteikäisillä tärkeitä ovat myös aktiiviset ulkoileikat, jotka on tutkimuksessa siis luettu liikunnaksi. Heillä niihin kuluu 20 minuuttia vapaapäivinä. Nuorimpien koululaisten päiväkirjoissa näkyy myös talviliikunta, hiihto ja luistelu. Ajankäyttötutkimuksen haastattelutietojen mukaan 55 prosenttia 10–14-vuotiaista olikin harrastanut talviliikuntalajeja marras–huhtikuun välisenä aikana (Minkkinen ym. 2001).

Sosiaalinen kanssakäyminen

Sosiaaliseen kanssakäymiseen käytetään koulupäivinä vajaa tunti. Sosiaaliseen kanssakäymiseen luetaan ajankäyttötutkimuksessa vain varsinainen seurustelu ja juttelu perheenjäsenten tai tuttavien kanssa. Jos kavereiden kanssa pelataan vaikka tietokonepelejä, se on luokiteltu tutkimuksessa pelaamiseksi eikä sosiaalisesti kanssakäymiseksi. Vapaapäivinä sosiaalista kanssakäymistä on liikunnan tavoin noin puolitoista tuntia. Huomattava osa käytetystä ajasta on kavereiden kanssa olemista. Kaikkiaan vierailulla tai toisen perheen kotona vietetään vapaapäivinä yli kolme tuntia. Koulupäivinä toisen perheen kotona ollaan noin tunti.

Matkapuhelimesta on tullut viime vuosina keskeinen nuorten yhteydenpidon väline. Omassa käytössä matkapuhelin oli syksyllä 1999 lähes neljällä viidestä

15–19-vuotiaasta nuoresta (Nurmela ym. 2000, 13).

Päiväkirjoissa puhelinkeskusteluiksi kirjattu aika kasvaa iän myötä: ala-asteella se on vielä lähes olematonta, yläasteella viitisen minuuttia päivässä ja lukiossa kuusi minuuttia koulupäivinä ja kymmenen minuuttia vapaapäivinä. Näihin lukuihin sisältyvät puhelut sekä lanka- että matkapuhelimella. Myös tekstiviestien kirjoittaminen ja lukeminen on laskettu mukaan. Osa lyhyistä puheluista jää kuitenkin merkittämättä päiväkirjoihin, koska toiminta kirjataan niihin kymmenen minuutin tarkkuudella. Muun toiminnan ohella, esimerkiksi koulumatkalla bussissa, merkityt puhelut lisäävät puhelinkeskustelujen keskiarvoa parilla minuutilla.

Tietokoneen käyttö lähinnä pelaamista

Miten tietokoneen läpimurto näkyy nuorten vapaa-ajassa? Voisi olettaa, että koululaisten vapaa-aika täyttyy netissä surfailusta ja chattailusta. Kuitenkin kun tietokoneen käyttö suhteutetaan muihin vapaa-ajan harrastuksiin, tietokoneen parissa vietetty aika onkin vain kymmenesosa koululaisten vapaa-ajasta. Keskimäärin koulupäivinä tietokoneen kanssa puuhailtaan 30–40 minuuttia ja vapaapäivinä noin 50 minuuttia. Tietokoneen parissa vietetty aika on siten selvästi pienempi kuin liikuntaan käytetty aika, puhumattakaan television katsomisajasta.

Peruskouluikäisillä tietokoneen käyttö on lähinnä pelaamista. Lukiolaisilla pelaamisen osuus on noin kaksi kolmasosaa koko tietokoneella vietetystä ajasta. Tietokonepelien lisäksi tähän sisältyvät myös konsolipelit.

Taulukko 2. Yli 10-vuotiaiden koululaisten tietokoneen parissa viettämän ajan prosenttijakauma oppilaitoksen mukaan koulupäivinä vuosina 1999–2000

Tuntia vuorokaudessa	%					
	Koulupäivinä			Vapaapäivinä		
	Ala-aste	Yläaste	Lukio	Ala-aste	Yläaste	Lukio
Ei käyttänyt tietokonetta	61	57	66	61	58	66
Alle 1	13	17	10	11	12	9
1–1,9	11	18	18	13	15	11
2+	15	8	7	16	15	14
Yhteensä, %	100	100	100	100	100	100
Keskiarvo, tuntia.min/vrk	0.41	0.37	0.30	0.50	0.51	0.46
Tietokonetta käyttäneillä, tuntia.min/vrk	1.43	1.25	1.27	2.09	2.02	2.16
Tutkimuspäiviä	191	191	158	226	211	177

Taulukko 3. Yli 10-vuotiaiden koululaisten yksin- ja yhdessäolo koulu- ja vapaapäivinä oppilaitoksen mukaan vuosina 1999–2000, prosenttia valveillaoloajasta

	Koulupäivät			Vapaapäivät		
	Ala-aste	Yläaste	Lukio	Ala-aste	Yläaste	Lukio
Yksin *	21	30	35	19	32	40
Perheenjäsenen kanssa	23	14	10	37	27	17
Perheenjäsenten ja tuttavien kanssa	6	3	5	13	8	3
Tuttavien kanssa	42	51	47	26	29	40
Ei tietoa	9	3	3	5	3	0
Yhteensä, %	100	100	100	100	100	100
Valveillaoloaika, tuntia.minuuttia/vrk	15.02	15.21	15.49	13.53	13.37	14.00
Tutkimuspäiviä (maalis–toukokuu ja maras–joulukuu)	81	94	84	100	105	95

* Yksinolo voi tarkoittaa myös omassa huoneessa tai omissa oloissa olemista.

Lähde: Ajankäyttötutkimus 1999–2000

Kuten kuvioista 4 ja 5 näkyy, erot tyttöjen ja poikien välillä ovat suuret. Yli 10-vuotiailla peruskoulua käyvillä pojilla tietokoneen kanssa kuluu yli tunti päivässä, kun vastaavikäiset tytöt ovat tietokoneella noin kaksikymmentä minuuttia. Lukiossa opiskelevat pojat käyttävät tietokonetta noin tunnin päivässä ja

tytöt keskimäärin vain neljännes-tunnin.

Koulupäivinä kotona tietokonetta käytti 39 prosenttia ala-asteella olevista, 43 prosenttia yläasteella olevista ja 35 prosenttia lukiolaisista. Valtaosa koululaisista oli tietokoneella alle kaksi tuntia. Tietokoneen suurkuluttajia on aika vähän.

Vähintään kaksi tuntia tietokoneella vietti 15 prosenttia ala-asteella olevista ja noin kahdeksan prosenttia muista. Vapaapäivinä vähintään kaksi tuntia tietokoneen parissa olleiden osuus pysyy ala-asteikäisillä noin 15 prosentissa, johon se nousee myös yläasteella ja lukiossa.

Tutkimusajankohtana 1999–2000 tietokone oli käytettävissä kotona neljällä viidestä koululaisesta. Puolella koululaisista oli kotona myös Internetin käyttömahdollisuus. Koulussa tietokone oli tuohon aikaan käytettävissä jo lähes kaikilla (Nurmela ym. 2000, 27). Tietokoneen käyttö koulussa opitunneilla sisältyy ajankäyttötutkimuksen tiedoissa opiskeluun käytettyyn aikaan.

Lukeminen vähentynyt

Muuhun lukemiseen kuin läk-syihin käytetään koulupäivinä noin 20 minuuttia. Vapaapäivinä yläasteella ja lukiossa olevat lukevat puolisen tuntia, ala-asteella olevat 40 minuuttia. Sanomalehtien lukeminen on koululaisten keskuudessa vielä vähäistä. Kirjoja luetaan vapaapäivinä keskimäärin neljän-nestunnin verran. Tytöt lukevat kirjoja selvästi poikia enemmän (ks. myös Luukka ym. 2001).

Lukemiseen käytetty aika on vähentynyt nuorilla selvästi 1980- ja 1990-luvuilla (ks. Niemi ja Pääkkönen 2001, 37–38). Kahdentoista vuoden takaiseen tilanteeseen verrattuna koululaisten lukemiseen käytetty aika on pienentynyt noin 40 prosenttia.

Yksin vai yhdessä?

Mitä ajankäyttötutkimus kertoo yli 10-vuotiaiden koululaisten iltapäivien yksin olemisesta? Toisaalla tässä lehdessä

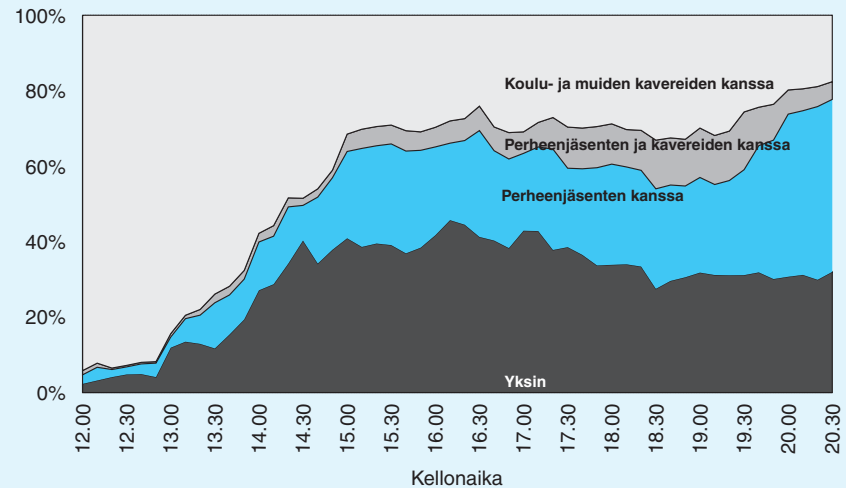

Laura Hulkko kertoo työvoimatutkimuksen tietojen pohjalta alle 9-vuotiaiden lasten iltapäivähoidosta. Vastajat merkitsivät päiväkirjoihin kymmenen minuutin välein, olivatko he yksin vai yhdessä perheenjäsenen tai muiden tuttavien kanssa. Yhdessäoloon luetaan tässä paitsi yhdessä tekeminen myös toisen seurassa oleminen. Toisaalta yksinolo voi tarkoittaa myös vetäytymistä omaan huoneeseen esimerkiksi tekemään läksyjä tai katsomaan televisiota, vaikka kotona olisikin muita perheenjäseniä. Yhdessäolo merkittiin vain valveillaoloajalta.

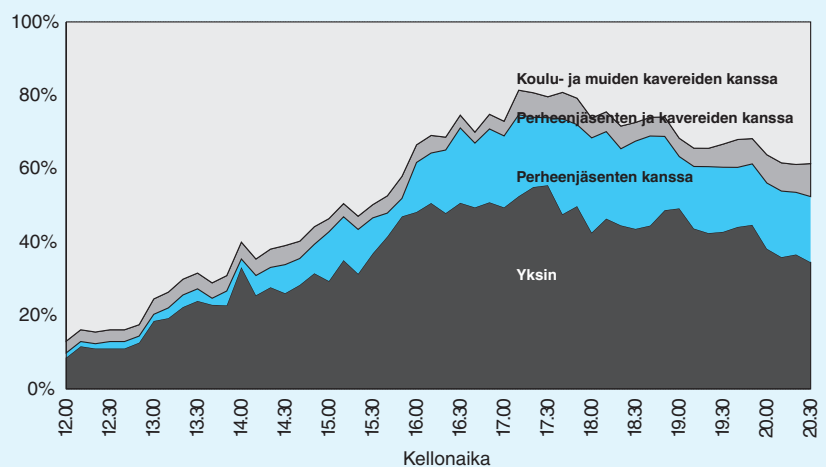
Koulupäivinä 10–13-vuotiaat peruskoululaiset ovat yksin noin kolme tuntia, mikä on reilu viidesosa valveillaoloajasta. Perheenjäsenen seurassa ollaan runsas neljäsosa ja kavereiden seurassa lähes puolet valveillaoloajasta. Yläasteella opiskelevat ovat yksin 30 prosenttia valveillaoloajasta ja lukiolaiset 35 prosenttia. Koulukavereiden ja muiden tuttavien kanssa vietetään runsaat puolet koulupäivästä. Vapapäivinä kavereiden kanssa ei olla niin paljon kuin koulupäivinä.

Kello 12 valtaosa peruskoululaisista on vielä koulussa kavereiden seurassa. Koulun päätyttyä puoli kolmen jälkeen enemmistö yli 10-vuotiaista peruskoululaisista viettää aikaa joko kavereiden tai omien perheenjäsenten seurassa. Yksin olevien osuus pysyy koko loppupäivän melko vakaana. Yksin on noin 40 prosenttia yli 10-vuotiaista peruskoululaisista kello 14.30 ja kello 17.30 välisenä aikana. Sen jälkeen yksin olevien osuus pysyy noin 30 prosentissa loppuillan nukkumaanmenoon saakka.

Kuvio 6. Yli 10-vuotiaiden peruskoululaisten yksin- ja yhdessäolo koulupäivinä kellonajan mukaan vuosina 1999–2000 (%)

Kuvio 7. Lukiolaisten yksin- ja yhdessäolo koulupäivinä kellonajan mukaan vuosina 1999–2000 (%)

Lähde: Ajankäyttötutkimus 1999–2000

Luvut saattavat tuntua suurilta, mutta ne kertovat vain kullakin hetkellä yksin olevien osuuden. Samat koululaiset eivät ole yksin koko ilttaa. Lisäksi vain osa tästä joukosta on täysin yksin kotona, osa tekee omassa huoneessaan läksyjä, katsoo televisiota tai haluaa muuten viettää aikaansa omassa rauhassaan.

Perheenjäsenten kanssa yhdessä olevien osuus kasvaa kello 15 jälkeen noin kolmannekseen

ja pysyy suunnilleen samana puoli kahdeksaan saakka, jonka jälkeen perheenjäsenten seurassa olevien osuus kasvaa noin 50 prosenttiin.

Lukiolaisilla yhdessäolo on pääpiirteissään samankaltaista kuin peruskoululaisillakin. Yksin olevien osuus nousee kuitenkin 50 prosenttiin kello 16 aikoihin ja pysyy koko illan suurempana kuin peruskoululaisilla. Kaverei-

den kanssa yhdessä olevien osuus pienenee iltapäivällä selvästi myöhemmin kuin peruskoululaisille pidempien koulupäivien takia. Myöhemmin illalla kavereiden kanssa olevien osuus kasvaa uudestaan toisin kuin peruskoululaisilla. Perheenjäsenten kanssa yhdessäolo on koko illan vähäisempää kuin peruskoululaisilla.

Ajankäyttötutkimuksen jatkoanalyysissä on tarkoitettu myös eri perheenjäsenten pitämiä päiväkirjoja vertailemalla, olivatko perheenjäsenet yhtä aikaa kotona ja mitä he tekivät yhdessä. Tämä on mahdollista, koska perheenjäsenet pitivät päiväkirjaa samoina päivinä. □

Kirjoittaja toimii yliaktuaarina Tilastokeskuksen Elinolot-yksikössä.

Lähteet

Kestnbaum, M., Robison, J.P., Neustadl, A. & Alvarez, A. (2002). Information Technology and Social Time Displacement. *IT&Society*, 1, 1/2002, 21–37. <http://www.ITandSociety.org>.

Luukka, M.-R., Hujanen, J., Lokka, A., Modinos, T., Pietikäinen, S. & Suoninen, A. (2001). Mediat nuorten arjessa. 13–19-vuotiaiden nuorten mediakäytöt vuosituhannen vaihteessa. Jyväskylän yliopisto. Soveltavan kielentutkimuksen keskus. Jyväskylä.

Minkkinen, V., Pääkkönen, H. & Liikkanen, M. (2001). Kulttuuri- ja liikuntaharrastukset 1991 ja 1999. Tilastokeskus. Kulttuuri ja viestintä 2001:5. Helsinki.

Niemi, I. & Pääkkönen, H. (2001). Ajankäytön muutokset 1990-luvulla. Tilastokeskus. Kulttuuri ja viestintä 2001:6. Helsinki.

Nurmela, J., Heinonen, R., Ollila, P. & Virtanen, V. (2000). Matkapuhelin ja tietokone suomalaisen arjessa. Tilastokeskus. Katsauksia 2000:2. Helsinki.

Tynjälä, J., Villberg, J. & Kannas, L. (2002). Nuorten nukkumistottumukset ja väsyneisyys vuosina 1984–98. Suomen lääkärilehti, 57, 30–32/2002, 2993–2998.

Mistä aika tietokoneelle?

■ Hannu Pääkkönen

Tietokoneharrastus vaikuttaa monin tavoin koululaisten elämään nykypäivänä. Etenkin pojilla vähenee nukkumisen osuus tietokonepäivinä, samoin kotitehtäviin käytetään vähemmän aikaa.

Taulukko. Ajankäytön erot tietokoneen käyttäjien ja muiden välillä koulupäivinä sukupuolen mukaan, peruskoululaiset (yli 10-v.) ja lukiolaiset, minuuttia

	Pojat			Tytöt		
	Käytti tietokoneita nyt	Ei käyttänyt tietokoneita	Ero: käytti miinus ei käyt-tänyt	Käytti tietokoneita nyt	Ei käyttänyt tietokoneita	Ero: käytti miinus ei käyt-tänyt
Ansiotyö	4	9	-5	1	2	-1
Kotityö	41	37	4	41	56	-15
Nukkuminen	509	543	-34	508	521	-13
Ruokailu, peseytyminen	99	107	-8	118	121	-3
Oppilaitoksessa opiskelu	302	304	-2	301	293	8
Läksyt ja opiskelu kotona	34	56	-22	41	53	-12
Koulumatkat	44	38	6	44	45	-1
Vapaa-ajan opiskelu	2	2	0	2	1	1
Opiskelu yhteensä	382	401	-19	387	392	-5
Osallistuva toiminta	3	3	0	5	10	-5
Liikunta	64	67	-3	37	50	-13
Kulttuuri- ja huvitilaisuudet	3	3	0	4	11	-7
Lukeminen	22	12	10	28	28	0
Radion kuuntelu	1	1	0	3	2	1
Television katselu	118	125	-7	111	108	3
Sosiaalinen kanssakäyminen	35	46	-11	66	67	-1
Tietokoneen käyttö	108	0	108	58	0	58
Muut harrastukset	27	55	-28	39	35	4
Muu vapaa-aika	20	18	2	23	23	0
Vapaa-aika yhteensä	401	330	71	375	335	40
Tutkimuspäiviä	147	109		62	222	

Lähde: Ajankäyttötutkimus 1999–2000

Kuten television läpimurron jälkeen, myös tietokoneiden yleistyttyä on usein kysytty, mistä tietokoneen viemä aika on pois. Korvataanko muiden medioiden käyttöä tietokoneella? Entä eristääkö tietokone käyttäjänsä sosiaalisista kontakteista? (Ks. esim. Kestnbaum ym. 2002.)

Seuraavassa verrataan ajankäyttötutkimuksen pohjalta koululaisten koulupäiviä, jolloin oli käytetty tietokonetta, niihin päiviin, jolloin tietokoneen käyttöä ei esiintynyt. Koska ajankäyttöpäiväkirja kattaa koko vuorokauden ja kaikki toiminnot, päiviä vertailemalla voidaan päätellä, mistä tietokoneaika on pois. Tarkastelussa ovat mukana yli 10-vuotiaat peruskoululaiset ja lukiolaiset. Noin 80 prosentilla heistä oli tietokone kotona tutkimusajankohtana 1999–2000.

Pojilta aineistossa on tietokonepäiviä 147 ja ei-tietokonepäiviä 109. Tyttöjen aineistossa tietokonepäiviä on 62. Valtaosassa koulupäiviä, 222 päivänä, tytöt eivät ilmoittaneet lainkaan tietokoneen käyttöä. Tietokonepäivinä pojat olivat tietokoneella 1 tunti 48 minuuttia ja tytöt 58 minuuttia. Ajankäyttötutkimuksen haastattelutietojen mukaan puolet pojista ilmoitti käyttävänsä kotitietokonetta päivittäin. Tytöistä joka kuudes oli päivittäiskäyttäjä. Mistä toiminnoista aika tietokoneen käyttöön otetaan?

Oheisessa taulukossa on esitetty koululaisten ajankäyttö tietokone- ja muina koulupäivinä. Taulukosta nähdään, että tietokonepäivinä vähenevät selvästi nukkuminen ja kotitehtävien tekeminen, pojilla selvemmin kuin tytöillä. Pojilla jää tietokonepäivinä aikaa nukkumiseen puoli tuntia vähemmän kuin muina koulupäivinä. Läksyjä he lukevat tietokoneen käyttöpäivinä parikymmentä minuuttia vähemmän. Ajankäytön muutokset eivät ole yksiselitteisiä. Voi tietysti olla niinkin, että niinä päivinä, jolloin ei ole paljon läksyjä, aikaa jää enemmän peelaamiseen.

Pojat eivät juuri vähennä liikuntaa ja ulkoilua tietokonepäivinä. Myöskään lukeminen ei vähene tietokonepäivinä. Pojat päinvastoin jopa lukevat enemmän tietokonepäivinä. Televisiota pojat katsovat lähes yhtä paljon; pientä vähennystä katselussa on kuitenkin havaittavissa. Musiikin kuuntelukin on selvästi vähäisempää tietokonepäivinä. Ansiotyötä pojat tekevät vähemmän tietokonepäivinä.

Pojilla jää vähemmän aikaa kavereille tietokonepäivinä. Kylässä käyminen vähenee silloin, samoin erilaiset seurapelit ja -leikit. Tässäkin syy-seuraussuhde saattaa olla myös toisin päin: tietokoneilla korvataan puuttuvat kaverit.

Tytöt käyttävät vähemmän aikaa liikuntaan ja ulkoiluun tietokonepäivinä. He myös tekevät vähemmän kotitöitä niinä päivinä, kun he ovat tietokoneella. Eroa on etenkin ostoksilla käymisessä. □

Tilastokeskus kouluttaa

- **Väestö, työssäkäynti ja asuminen - aluetutkimuksen ja -kehittämistyön keskeiset perustiedot 19.3.2003**

Kurssilla esitellään mm.

väestönkehitystä, väestölaskentaa, työvoiman ikääntymistä, asumista ja perherakenteen muutoksia.

- **Tulot ja kulutus alueittain - tulo- ja kulutusrakenne ja niiden muutokset 20.3.2003**

Kurssilla esitellään mm.

kotitalouksien tuloja ja tuloeroja, kulutusmenoja, ostoaikomuksia ja kuluttajahintojen alueellisia vaihteluita.

- **Tilastojen luku- ja käyttötaito 27.3. ja 22.5.2003**

Kurssilla harjoitellaan tilastojen lukemista, opitaan tilastoajattelun perusteita ja tunnuslukuja sekä tarkastellaan yleisimpiä tilastoesitysten virheitä.

- **Miten teen hyvän tutkimussuunnitelman ja tiedonkeruulomakkeen? 2. - 3.4.2003**

Kurssilla käsitellään asiaongelman ja tutkimusongelman määrittelyä ja merkitystä sekä tutkimussuunnitelman että tiedonkeruulomakkeen kannalta. Kurssilla tulevat tutuiksi empiirisen lomaketutkimuksen käytännön toteutuksen keskeiset vaiheet.

**Tutustu näiden ja muiden
kevätkauden 2003 kurssien
kuvauksiin, ohjelmiin ja
hintatietoihin kotisivullamme:**

tilastokeskus.fi/koulutus

Tiedustelut: puhelin (09) 1734 2276